

Dönem : 4
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 367

18.3.1924 Tarihli ve 442 Sayılı Köy Kanununun 10 ncu Maddesine Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, Isparta Milletvekili Süleyman Demirel ve 4 Arkadaşının, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin, C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Artvin Milletvekili Ekrem Şadi Erdem ve 16 Arkadaşının, Köy ve Mahalle Muhtarlarına Ödenek Verilmesi ve Muhtarların 1479 Sayılı (Bağ-Kur) Kanunu Kapsamına Alınmasına Dair Kanun Teklifleri (1/438, 2/28, 2/58, 2/207, 2/303, 2/379, 2/472, 2/513)

18.3.1924 Tarihli ve 442 Sayılı Köy Kanununun 10 ncu Maddesine Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı (1/438)

T. C.

Başbakanlık

3.5.1976

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı

Sayı : 101-62/07511

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 28.4.1976 tarihinde kararlaştırılan «18.3.1924 tarihli ve 442 Sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

G E R E K Ç E

Türkiye nüfusunun % 50 sinden fazlasının yaşadığı köylerimizin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal nitelikli, memleketin genel kalkınma hamlesi içinde kazandığı hareketlilik, köy idareleri üzerinde ciddi düzenlemelerin yapılmasını, köy adamlarının görevlerini bihakkın yapabilecek şekilde yetiştirilmelerini, yetmişmiş kimselerin bu görevlere istekli olmalarını gerekli kılmış, özellikle görev ve hizmet şartlarının özendiriciliğinin bunda başlıca faktör olduğu kanaati yaygın bir mahiyette tezahür etmiştir.

Bu arada köyün başı ve icra uzvu olan muhtarın hizmet şartları ve görev sorumluluğu dikkati çeken bir mesele olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim bugün 35 096 adedi bufan köylerimiz üzerinde bundan bir süre önce yapılan araştırma sonuçlarına göre 5 495 köy muhtarı yılda 250 TL. nin altında ödenek alabilmekte, yine ancak 143 köyde muhtar yılda 5 bin TL. nin üzerinde bir ödeneye kavuşabilmektedir. Bu şartlar şüphesiz düşündürücüdür.

Çeşitli mevzuatın 400'den fazla görevi köy muhtarından beklediğini, bunun önemli bir bölümünde Devlete ait görevlerin teşkil ettiğini tespit etmek mümkündür. Köy, Anayasamıza, kanunlarımıza göre bir mahallî idare kuruluşu olmakla birlikte tarihî gelenek sosyal şartlarımızın bir gereği olarak muhtarın hem mahallî hem de merkezî idarenin bazı görevlerini birlikte yürütmesi kaçınılmaz olmaktadır. Ancak buna mukabil bu hizmetlerin karşılığında bugüne kadar köy muhtarlarına herhangi bir ödemede bulunulmamıştır.

Hizmetlerin görülmesine müspet bir etkide bulunacağı şüphesiz olan böyle bir ödemeyi düznelerken köyün mahallî idare organı bulunduğu esprisinin muhafazası önemli bir husus olarak önümüzde bulunmasıdır. Bu bakımdan muhtarın devlet personel rejimi içinde mütalaası mümkün olamamakta, ancak muhtarın merkezî idareye ait gördüğü hizmetler karşılığında bir ödemeye müstahak buldukları da muhakkak bulunmaktadır.

Bu tasarı bu düşüncelerden hareket edilerek, köy bütçelerinin bu günkü durumları, köy nüfus miktarları dikkate alınarak köy bütçelerine devlet bütçesinden yardım yapılması esprisi ile hazırlanmış bulunmaktadır.

Köy Muhtarlarının Ödeneklerinin Tutarı

Nüfus grupları	Bu gruptaki köy sayısı	Ödenecek ücret TL.	Aylık tutarı TL.	Yıllık tutarı TL.
0 - 500	21 158	500	1 057 900	12 694 800
500 den fazla	14 837	800	11 869 600	142 435 200
		TOPLAM	12 927 500	155 130 000

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ile, Muğla Milletvekili Ali Döğeri'nin Köy Muhtarları, Köy Kâtipleri ve Köy Korucularına Devletçe aylık Bağlanması Hakkında Kanun Teklifi. (2/28)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına,

1 . 11 . 1973

Geçen Dönem 22 . 11 . 1972 gününde 6 arkadaşım ile birlikte Millet Meclisine sunduğumuz «Köy muhtarları, köy kâtipleri, ve köy korucularına Devletçe aylık bağlanmasına dair kanun» teklifimiz Dönemin sona ermesi nedeniyle kadük olmuştur.

Teklifimizin İçtüzüğü'nün 78 nci maddesi gereğince yenilenmesini rica ederiz. Saygılarımızla. (2/664)

Yenileyenler :

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

Muğla Milletvekili
Ali Döğeri

1 . 10 . 1972

Millet Meclisi Başkanlığına,

«Köy muhtarları, köy kâtipleri ve köy korucularına Devletçe aylık bağlanması hakkında kanun teklifimiz gerekçesiyle birlikte sunulmuştur. Saygılarımızla.

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

Kırşehir Milletvekili
Mustafa Aksoy

Erzurum Milletvekili
Gıyasettin Karaca

Manisa Milletvekili
Veli Bakırılı

İzmir Milletvekili
M. Hulûsi Çakır

Balıkesir
Nurettin Sandıkçıoğlu

Trabzon Milletvekili
Cavat Küçük

GEREKÇE

Köy Kanununun 10 ncu maddesine göre köy muhtarı köyün başıdır. Köy işlerinde söz söylemek hakkı muhtarındır. Emir vermek ve emir yaptırmak da muhtarın hakkıdır. Muhtar Devletin memurudur. Kanununun 11 nci maddesine göre de muhtarlar Devlet memurları gibi muhakeme edilirler ve ceza görürler. Kanununun 36 ncı maddesi muhtarın göreceği Devlet işlerini birer birer saymıştır. Köy muhtarlarına köy işlerini yaparken karşı koyanlar ve kötü söyleyenler Devlet memurlarına karşı koyanlar ve kötü söyleyenler gibi cezalandırılırlar. Muhtarlar Devletin köyde tam temsilcisidirler.

Yarım yüzyula yakın bir süre önce çıkarılmış olan Köy Kanunu şüphesiz ki çıktığı zamanın koşullarına göre hazırlanmış bir kanundur. Aradan yarım yüzyıl geçmiştir. Her alanda büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gün Türkiye tam bir kalkınma çabası içindedir. Halkımızın köyde bütün işleriyle uğraşacak ilk Devlet katı muhtarlık olmaktadır. Halkımız bu gün muhtarlardan çok, pek çok iş istemektedir. Onlara bir an bile nefes aldirmamaktadır. Bunda da yerden göğe kadar haklı bulunmaktadır. Anayasanın buyurduğu insanca yaşama düzeyine kavuşmak istemektedir. Muhtarlar çok yerde özel işlerini yapamaz duruma gelmişlerdir. Muhtarlık yapmak yüzünden kendi maddi durumunu bozmuş pek çok vatandaş vardır. Bu sebeple gerçekten iş görece niteliklere sahip bir çok vatandaş muhtarlık görevini haklı olarak almak istememektedirler. Öteyandan pek çok köylerimizin nüfusu azdır, pek çok köylerimiz yoksuldur. Bu yüzden muhtarlara köy kanunu gereğince ya para verememektedirler veya çok az bir para vermektedirler. Bu günkü koşullar altında hiç, veya az para alarak sabahtan akşama kadar iş yapmak mümkün olmamakta. Bu yüzden köyün işleri aksamakta, köylülerimiz büyük zarar görmektedirler. Kalkınma da gecikmektedir.

Bütün bunlardan ötürü çok önemli bir kamu görevi, Devlet görevi yapan, köylü ile Devletin ilişkilerini yürütmede büyük sorumluluklar taşıyan köy muhtarlarına ve benzer işler gören köy kâtipleriyle, köy korucularına Devletçe aylık bağlanmasını teklif etmekteyiz. C. H. P. 1969 Seçim Bildirgesinde bu hususu ulusumuza vaat etmiş bulunmaktadır. Bu tedbirlerle, Devlet köy düzeyindeki kamu hizmetlerinin görülmesinde kendine düşen yükümlülükleri daha yeterli ölçüde üzerine almış olacaktır. Bu, köy yönetiminde bir yeniden düzenleme (reform) olacaktır.

MADDELER GEREKÇELERİ

Madde 1. — Genel gerekçede etraflı olarak açıklandığı biçimde köy muhtarlarına, köy kâtiplerine ve köy korucularına Devlet bütçesinden aylık bağlanması esası getirilmektedir. Aylık miktarını Maliye ve İçişleri Bakanlıkları köylerin nüfusu, ekonomik durumu gibi nitelikleri de gözönünde bulundurarak belli edeceklerdir.

Madde 2. — Köy muhtarı, köy kâtabi ve köy korucusunun aylıkları Devletçe ödeneceğinden ilgili maddeler bu duruma uydurulmaktadır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER İLE MUĞLA MİLLETVEKİLİ ALİ DÖĞERLİ'NİN
TEKLİFİ

Köy Muhtarları, Köy Kâtipleri ve Köy Korucularına Devletçe Aylık Bağlanması Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 18 Mart 1340 gün ve 442 sayılı Köy Kanununa aşağıdaki ek 11 nci madde eklenmiştir:

EK MADDE 11. — Köy muhtarlarına, köy kâtiplerine ve köy korucularına İçişleri ve Maliye bakanlıklarınca belli edilecek miktarda aylık bağlanır. Bu aylık Devlet bütçesinden ödenir.

MADDE 2. — 18 Mart 1340 gün ve 442 sayılı Köy Kanununun 17 nci maddesinin 17 sayılı bendinden «Muhtar, Kâtip ve Korucu» sözcükleri çıkarılmış ve 19 ncu maddesinin 1 ve 2 No. lu bentleri kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımını izleyen Malî Yılbaşından itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyah'nın, Köy ve Mahalle Muhtarlarına Aylık Verilmesi, Emeklilik, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Haklarının Tanınması Hakkında Kanun Teklifi (2/58)

Cumhuriyetçi Güven Partisi

T. B. M. M. Grubu Başkanlığı

Sayı : 40

Ek : 3

24 . 11 . 1973

Millet Meclisi Başkanlığına

Köy ve mahalle muhtarlarına aylık bağlanması, emeklilik, sağlık ve sosyal güvenlik haklarının tanınması ile ilgili kanun teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gerekli işlemin yapılmasını saygılarımla rica ederim.

Kastamonu Milletvekili
Hasan Tosyalı

GEREKÇE

Köy ve mahalle muhtarlığı hizmeti; genel Devlet hizmetinin bir kademesidir.

Muhtarlar; köye ve mahalleye yönelik Devlet hizmetlerinin köy ve mahallesinde yerinde tespit ve tayin eden; bu hizmetleri Hükümete ve belediyyeye bildiren, takip eden ve uygulanmasını yapan kimselerdir.

Muhtarlar; köy ve mahallelerdeki huzurun, güvenin ve nihayet Devletin ve Hükümetin köyde ve mahallede sembolüdür.

Muhtarların köylerde ve mahallelerde yaptıkları çeşitli hizmetler birer Devlet ve Hükümet hizmetidir. Bu hizmetlerin başarısı muhtarların kendi şahsi işi dışında bu hizmetlerde zaman, emek ve maharet harcaması ile mümkün olmaktadır. O halde muhtarlar Devlet Memuru sayılmalıdır.

Zaten bu gün yürürlükte olan köy kanunumuz da muhtarları memur saymakta, memur gibi muhakeme etmektedir.

Devlet memurları olan muhtarlara; gördükleri Devlet hizmeti karşılığı olarak Devlet Personel Kanunu gereğince aylık maaş verilmesi hukukî ve haklı bir uygulama olur.

Bu aylık maaşın Devlet Personel Kanunundaki 16 ncı dereceden başlaması adalete ve Personel Kanununun hükümlerine de uygun olur.

Madem ki muhtarlar Devlet Memurudur ve muhtarlıktaki başarılı hizmetleri ile mütenasip olarak muhtarlıktaki hizmetleri seçimle de olsa devam etmektedir; o halde, muhtarların muhtarlıkta geçen hizmet müddetleri emekliliklerine sayılmalıdır.

Muhtarların hangi derece ve kademe üzerinden emekli olacağı ve emeklilik keseneklerinin nasıl alınacağı ilgili kuruluşlarca çıkarılacak özel bir yönetmelikle düzenlenmesi lazımdır.

Muhtarlar devlet memuru olduğuna göre, muhtarların da devlet memurlarının sahip oldukları her türlü sağlık ve sosyal güvenlik haklarından faydalanması hukukun ve eşitliğin bir icabıdır.

Bu kanun teklifinin kabul edilmesiyle hem köylerimize ve mahallelerimize giden devlet hizmetlerinin daha başarılı olması sağlanacak ve hem de çeşitli genel devlet hizmeti gören muhtarlara hizmetleri karşılığı şimdiye kadar verilmeyen hakları verilmeyle devamlı bir haksızlık da giderilmiş olacaktır.

Böylece kalkınmanın köye ve mahalleye ve halkımıza daha süratli, emin ve başarılı olarak ulaşması hususundaki Türk Milletinin müşterek arzusu da daha kolay tahakkuk etmiş olacaktır.

Unutmamak lazımdır ki, bugüne kadar köyde birlik, huzur ve güven varsa, köye ve mahalleye anarşik hareketler, vatan ve milletimizi bölücü cereyanlar girmemiş ise, ve yine milletimizin büyük kitlesi olan köylü ve kasabalı Devlete ve Hükümete güven ve sevgisini devam ettiriyorsa bunda ehliyetli, çalışkan, milliyetçi ve vatansever köy ve mahalle muhtarlarımızın büyük katkısı vardır.

Yüksek heyetinize de malûm olan ve kısaca izah ettiğim gerekçeler sebebiyle bu kanun teklifimin kabul buyrulmasını saygılarımla arz ederim.

KASTAMONU MİLLETVEKİLİ HASAN TOSYALI'NIN TEKLİFİ

Köy ve Mahalle Muhtarlarına Aylık Verilmesi, Emeklilik, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Haklarının Tanınması Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Köy ve mahalle muhtarları Devlet Memurudur.

Muhtarların gördüğü hizmetler Devlet Personel Kanunundaki genel hizmetlerden sayılır.

MADDE 2. — Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek aylık maaş; Devlet Personel Kanunundaki genel hizmetlere ait 16 ncı derece birinci kademedden başlar.

Muhtarların tahsil derecesi ne olursa olsun, maaş artması ilkökul mezunu Devlet memurlarına uygulanan mali hükümlere göre hesaplanır.

Muhtarların derece, kademe ilerlemesi muhtarlıkta geçen hizmet müddetleri ile mütenasip olarak yapılır.

MADDE 3. — Muhtarların muhtarlıkta devam eden ve varsa evvelce geçmiş hizmetlerinin hesabında, ilkökul mezunu Devlet memurlarına uygulanan hükümler uygulanır.

MADDE 4. — Muhtarlara Devlet memurlarına tanınan biçimle sağlık ve sosyal güvenlik hakları aynen tanınır.

MADDE 5. — Bu Kanunun uygulanması; Kanunun neşri tarihinden itibaren altı ay içinde ilgili kuruluşlarca müştereken hazırlanıp çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

MADDE 6. — Bu Kanun neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Isparta Milletvekili Süleyman Demirel ve 4 arkadaşının, Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair 4541 Sayılı Kanun ile 442 Sayılı Köy Kanununa bazı maddelerin ve fıkraların eklenmesi ile bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi. (2/207)

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline dair 4541 sayılı Kanun ile 442 sayılı Köy Kanununa bazı maddelerin ve fıkraların eklenmesi ile bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi» miz, gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygı ile rica ederiz, 13 5 1974

Isparta
Süleyman Demirel

Aydın
Nahit Mentеше

Balıkesir
Cihat Bilgehan

Sivas
Vahit Bozatlı

Kastamonu
Sabri Keskin

GEREKÇE

Şehir ve kasabaların mahalleleriyle köylerin yönetiminde birinci derecede devlet adına sorumluluk yüklenen kişi, köy muhtarı ve mahalle muhtarıdır. Halen mevcut yasalara göre, gerek yetki, gerekse sorumluluk bakımından muhtarların diğer devlet memurlarından hiç bir farkı yoktur. Hal böyle iken, bütün bu mükellefiyetleri yüklediğimiz ve kendisinden birtakım amme hizmetlerini beklediğimiz muhtara, Anayasanın çalışma hayatını düzenleyen 42 nci maddesinin emredici hükümlerinin gereği, bugüne kadar yerine getirilmemiş ve muhtara sosyal güvenlik hakkı ve çalışmasının karşılığı olan maaş ödeme mecburiyeti, henüz kanunlarımızca bir hükme bağlanmamış bulunmaktadır. İşte bu temel fikirden hareket ederek, muhtarlara da maaş bağlanması hususu, emeklilik hakkı verilmesi ciheti bu kanunla sağlanmak istenmiştir.

Bu kanun teklifi ile muhtarlar, devlet memurları gibi tahsillerine göre Devlet Personel Kanununun intibak hükümlerinden yararlanacak ve intibak ettirileceği derece ve kademenin karşılığı maaşı, tıpkı devlet memuru gibi genel bütçeden alacaktır. Yine Devlet Memuru gibi genel bütçede Hazine hissesi olarak ödenmesi gereken emeklilik payı da keza, genel bütçe tarafından karşılanacak, bütün bunları karşılayacak meblâğ, İçişleri Bakanlığının gider bütçesinde gösterilecektir.

Türkiye'nin köylerinin büyük bir kesiminin köy muhtarına maaş ödeyecek bir gelir bütçesine sahip olmasının henüz mümkün olmadığı görülerek, köy muhtarları hakkında, belediye başkanlarına muvazi bir uygulama, tarafımızdan uygun görülmemiştir. Zira, belediyelerin halen kendi öz gelirlerinin dışında, kanunla sağlanmış sair gelirleri mevcut olup, köy bütçeleri için böyle bir gelir mevcut değildir. Bu itibarla, köy bütçesinden muhtarın maaş almasını düşünmek, büyük ölçüde tatbik gücü olmayan bir yasa getirmek olacağı gibi, köyde yaşayan insanlara eşitliğe aykırı yeni bir külfet yüklemek durumunu ortaya çıkarır. Bu ise, köyde yaşamayı daha sıkıntılı bir duruma getirmek olur ki, bu, Türkiye'nin takip etmesi gerekli anapolitikaya ters düşer. Bu itibarla, belediye başkanlarının durumunun aksine, köy muhtarlarının genel bütçeden maaş almaları daha âdil ve uygun mütalâa edilmiştir.

İkisi yürürlük maddesi olan ve diğer dördü de şehir ve kasabaların mahalle muhtarlarıyla köy muhtarlarının devlet memurları gibi maaş almaları ve emeklilik haklarından yararlanmalarını temin etmek maksadıyla tedvin edilmiş bulunmaktadır.

ISPARTA MİLLETVEKİLİ SÜLEYMAN DEMİREL VE 4 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair 4541 Sayılı Kanun İle 442 Sayılı Köy Kanununa Bazı Maddelerin ve Fıkraların Eklenmesi İle Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanununun 1 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

MADDE 1. — .....

Her mahalle en az 1 500 ve en çok 10 000 nüfuslu olur. Mahalle nüfusunun takdirinde en son nüfus sayımı esas alınır.

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanununun 5 nci maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 5. — Mahalle muhtarıyla ihtiyar heyeti asıl ve yedek üyeleri mahalle halkı tarafından aynı zamanda seçilir.

MADDE 3. — 4541 sayılı Kanununun 21 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 21. — a) Her mahallede, mahallenin en yüksek mülkiye amirliğince bir muhtarlık bürosu kurulur. Mahallede devlete ait elverişli bir büro bulunmadığı takdirde, o yerin yetkili devlet memurlarınca uygun bir yer kiralanır. Kira bedeli; ısıtma, aydınlatma, PTT masrafları, araç ve gereç giderleriyle yönetim masrafları, İçişleri Bakanlığı gider bütçesine konacak ödeneklerle ve o yerin yetkili saymanlığınca ödenir.

Muhtarlarca tahsil edilecek harç ve resimler, 15 gün içinde mahallî maliye saymanlığına makbuz karşılığında teslim edilir. Muhtarların alacakları her türlü resim ve harç karşılığında verecekleri makbuzları Maliye Bakanlığınca tanzim edilerek, yetkili maliye saymanlıklarınca bir zabıtla muhtarlarca teslim olunur.

b) Mahalle muhtarlarına 1327 sayılı Kanunla tadil edilmiş bulunan 657 sayılı Devlet Personel Kanunu hükümleri gereğince maaş ödenir. Muhtarlarca verilecek kademe ve derecenin tayininde ve bunun karşılığı olan kadronun tahsisinde, adı geçen ve Devlet memurları hakkında uygulanan Personel Kanunu hükümleri aynen uygulanır. Muhtarlarca ödenecek maaşların karşılığı, İçişleri Bakanlığının gider bütçesine konur ve bu Bakanlığın diğer memurları hakkındaki ödeme usulleri, muhtarlar hakkında da aynen uygulanır.

c) Muhtarlar; emeklilik, sosyal güvenlik ve Devlet memurlarına tanınan bilimum haklar yönünden, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ve bu Kanunun tadillerinin sağladığı bütün haklardan, tıpkı Devlet memuru gibi yararlanırlar. Hizmetlerini borçlanırlar ve Hazine hissesi olarak Emekli Sandığına ödenmesi gereken meblâğı, yine İçişleri Bakanlığının gider bütçesine konacak meblâğdan, İçişleri Bakanlığınca ödenir.

d) Muhtarların, işlerinin çokluğu ve ağırlığı, idaresi altındaki semtin büyüklüğü, nüfus sayısı dikkate alınarak, işi çok ağır olan muhtarlarca ayrıca muhtarlığın kendi bütçesinden tazminat adı altında maaşa ilâve olarak bir yan ödeme yapılır. Bu ödemenin azamî ve asgarî haddini, İçişleri Bakanlığının takdir ve tayin eder. Ayrıca Bakanlık bu takdirinde ve tespitinde, büyüklüğü hangi nüfusun üzerinde olan mahalle muhtarlarına ne miktar azamî ve asgarî tazminat verilmesi gerektiğini de belirtir. Bu esaslara göre, mahalle muhtarlığı bütçesinden muhtara ayrıca bir tazminat ödenir.

MADDE 4. — 442 sayılı Köy Kanununa, aşağıdaki madde eklenmiştir:

EK MADDE 11. — Köy muhtarlarının aylıkları, emeklilikleri ile sair özlük işleri ve sosyal güvenlik hakları bakımından, 4541 sayılı Kanununun işbu kanunla değiştirilen 21 nci maddesi mahalle muhtarlarına tanıdığı bütün haklardan, köy muhtarları da aynen yararlanır. Ve köy muhtarları hakkında da, bu madde hükmü aynen uygulanır.

MADDE 5. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu Kanunu, Bakanlar Kurulu yürütür.

İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in Mahalle ve Köy muhtarlarının BAĞ - KUR Kapsamına Alınması için Yasa Önerisi (2/303)

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

«Mahalle ve Köy muhtarlarının BAĞ - KUR kapsamına alınması için yasa önerim» gerekçeleriyle sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim. Saygılarımla.

İstanbul Milletvekili
Reşit Ülker

GEREKÇE

Yaygın ve etkin bir sosyal güvenlik düzeni, özgürce ve hakça kalkınmanın kesin koşuludur. Sosyal güvenlik, insan mutluluğunun ve özgürlüğünün temelidir.

Hastalıkta ve sakatlıkta, yaşlılıkta ve işsizlikte yalnız ve çaresiz kalan ya da yalnız ve çaresiz kalma korkusu içinde yaşayan insanlar küskünlüğe veya bencillığe kapılabilirler. O yüzden toplumda birlik ve dayanışma sağlanması zorlaşır. Sosyal güvenlikten yoksun kişi yeterince özgür değildir. Sosyal güvenliğin yaygınlaşıp etkenlenmesiyle, toplum manevî bakımdan daha güçlü, insanlar daha özgür, demokrasi daha sağlam duruma gelir.

Köy ve mahalle muhtarları seçimle iş başına gelen yerel yönetim (mahalli idare) başkanlarıdır. İlk kademede gerçek halk liderleridir. Türkiye'de yönetimin halkla ilk ilişkisi mahalle ve köy muhtarları ile olmaktadır. Bugün Türkiye'de 87 000 köy ve mahalle muhtarı vardır. Mahalle ve köy muhtarlarına çeşitli yasalar çok önemli kamu görevi vermiştir.

Kamu hizmetinde çalışanlar, işçiler, esnaf ve sanatkârlar ve diğer bütün bağımsız çalışanlar Emekli Sandığına, Sosyal Sigortalara ve Bağ - Kur'a girmek suretiyle sosyal güvenliklerini sağladıkları halde mahalle ve köy muhtarları yıllardır bu konuda uğraşmalarına karşın, Anayasanın bütün yurttaşlara öngördüğü sosyal güvenlik hakkından yoksun kalmışlardır.

Niteliklerine göre mahalle ve köy muhtarlarının Bağ - Kur'a bağlı olmaları gerekmektedir. Bu yasa önerisiyle mahalle ve köy muhtarlarının Bağ - Kur kapsamına alınmaları sağlanmaktadır.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ REŞİT ÜLKER'İN TEKLİFİ

Mahalle ve Köy Muhtarlarının Bağ - Kur Kapsamına Alınması İçin Yasa Önerisi

MADDE 1. — 14 Eylül 1971 gün ve 1479 sayılı «Esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar» Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu (Bağ - Kur) nun 24 ncü maddesinin ikinci fıkrasındaki (ancak) la başlayan bölümden önce aşağıdaki ibare eklenmiştir :

«Köy ve mahalle muhtarları da bu Yasanın uygulanmasında bağımsız çalışanlar olarak kabul edilir.»

MADDE 2. — Bu Yasayı Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 3. — Bu Yasa yayımı gününden yürürlüğe girer.

Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin 442 sayılı Köy Kanununun 2491 sayılı Kanunla değiştirilen 19 ncu maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına ve bu Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/379)

Millet Meclisi Başkanlığına

3 ncü dönemde hükümsüz kalan kâğıtlar arasında 2/307 esas numarada kayıtlı «442 sayılı Köy Kanununun 2492 sayılı Kanunla değiştirilen 19 ncu maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına ve bu Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifimin» yenilenerek işleme konulmasını rica ederiz.

Saygılarımızla. 8 . 4 . 1975

Sivas Milletvekili
Ekrem Kangal

Ordu Milletvekili
Memduh Ekşi

Millet Meclisi Başkanlığına

442 sayılı Köy Kanununun 2491 sayılı Kanuna değiştirilen 19 ncu maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına ve bu Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifim, gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 25 . 3 . 1970

Ordu Milletvekili
Memduh Ekşi

GEREKÇE

442 sayılı Köy Kanununun bir çok maddelerinde özellikle 34 - 41 nci maddelerinde köy muhtarlarına hiç de kâtiçimsenmeyecek görevler yükletilmiş bulunmaktadır. Köy muhtarlarının, adı geçen Kanunun 10 ncu maddesinde Devlet Memuru oldukları tespit ve tescil edildiği gibi, muhakeme usulü bakımından da aynı kadro içinde düşüldüğü bir gerçektir. Kanunun 33 ncü maddesinde adı geçen görevlilerin çalışma ve kazanma olanakları da geniş ölçüde kısıtlanmış bulunmaktadır. Muhtarlara bu derece ağır görev ve sorumluluk yükletilmiş olmasına rağmen bu vazifelilerin köy bütçelerine konulan pek az miktarda ücret karşılığında feragatla hizmet ettikleri bilinmektedir. Devlet işleri ve köy işlerinin yürütülmesinde önemli rol oynayan bu vazifelilere genel bütçeden Devletin maaş vermesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

1965 genel nüfus sayımına göre, yurdumuzda nüfusu 0 - 150 arasında 2436, 151 - 300 arasında 8465, 301 - 500 arasında 10127, 501 - 1000 arasında 10441 ve 1001 den 4169 ki, ceman 35 638 adet köy bulunmaktadır.

Köylerimiz beş kategoriye ayrılarak 0 - 150 nüfusu olan köylerin muhtarlarına 150 TL. 151 - 300 olan köylerin muhtarlarına 200, 301 - 500 olan köylerin muhtarlarına 250, 501 - 1000 olan köylerin muhtarlarına 300 TL. 1001 den yukarı nüfusu olan köylerin muhtarlarına da 350 TL. maaş bağlandığı takdirde bütçeye tahmil edeceği yük 110 162 400 TL. dir ki, bu miktar ifa edilen hizmete ve bu hizmetin niteliğine göre mühimsenecek bir miktar sayılamaz.

Durum bu olunca, köy muhtarlarına yukarıda arz olunan miktarlarda da olsa genel bütçeden maaş bağlanması zarurîdir.

ORDU MİLLETVEKİLİ MEMDUH EKŞİ'NİN TEKLİFİ

442 Sayılı Köy Kanununun 2491 Sayılı Kanunla Değiştirilen 19'ncü Maddesinin Birinci Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasına ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 442 sayılı Kanunun 2491 sayılı Kanunla değiştirilen 19'ncü maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 18.3.1340 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir :

MADDE 3. — Son yapılan genel nüfus sayımında nüfusu 1 - 150'ye kadar olan köylerin muhtarlarına 150 TL., 151 - 300'e kadar olan köylerin muhtarlarına 200 TL., 310 - 500'e kadar olan köylerin muhtarlarına 250 TL., 501 - 1000'e kadar olan köylerin muhtarlarına 300 TL. ve 1001 den fazla olan köylerin muhtarlarına, genel bütçeden 350 TL. aylık verilir.

MADDE 4. — Bu Kanun 1 Mart 1971 gününden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Mahalle ve Köy Muhtarları ile Köy Korucularına Aylık Ücret Ödenmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/472)

Millet Meclisi Başkanlığına

Mahalle ve Köy Muhtarları ile Köy Korucularına Aylık Ücret Ödenmesi hakkındaki Kanun teklifi ile gerekçesinin birlikte sunulduğunu arz ederim. 17.11.1975

Malatya Senatörü
Hamdi Özer

GEREKÇE

Anayasanın 42 nci maddesi : «Angarya yasaktır.» hükmünü getirmiş ve 45 nci maddesi, Devlete, ticrette adalet sağlama görevini vermiştir. 442 sayılı Köy Kanunu, muhtarların Devlet memuru olduğunu ve onlar gibi muhakeme edilerek ceza göreceklerini hükme bağlamıştır.

Muhtar ve köy korucularının yapmakta oldukları hizmetler, sosyal bir devletin görevidir. Devlet işlerini yapmakla görevli ve sorumlu kimselerin hizmet karşılığını Devletin ödemesi gerekir,

Devletin temelinde görev yapan memurlar için halktan alınan harçlar, bir çeşit haraç haline gelmekte ve öyle sanılmaktadır. Bu da Devlet hizmetindeki ciddiyet ve haysiyeti zedelemektedir. Bir sosyal hukuk devleti, halktan vergi almalı fakat kendi memurlarını, ona, avuç açtırmamalıdır. İşte bu nedenlerle muhtar ve köy korucularına Devletçe ücret ödenmeli ve katsayıları arttıkça onların da ücretlerine zam yapılmalıdır,

3 nci maddeye göre isteyenler, Sosyal Sigortalar Kurumuna (4) yıl süre ile prim ödeyecek ve böylece toplumun büyük bir aile kesimi sosyal güvenlik altına alınmış olacaktır. Görevi 4 yılı bulmayanlar isterlerse prim ödeyerek sigortalılıklarını sürdürmüş olacaklardır.

4 nci maddeye göre mahalle muhtarlarının hizmetleri, iş sahiplerinden alınan harçla değil, Devletin verdiği ücretle karşılanmış olacaktır.

Bu Kanun, sosyal devlet kavramının çok dar tutulduğu eski Anayasamıza göre, 1340 ve 1944 yıllarında çıkartılmış olan 442 ve 4541 sayılı kanunları, bugünkü Anayasamıza daha uygun biçimde onarmış olacaktır.

C. SENATOSU MALATYA ÜYESİ HAMDİ ÖZER'İN TEKLİFİ

Mahalle ve Köy Muhtarları ile Köy Korucularına Aylık Ücret Ödenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Nüfusu (1 250) ye kadar olan mahalle ve köylerin muhtarlarına ayda (1 000) lira; köy korucularına ayda (750) lira ücret ödenir.

(1 250) den sonraki nüfus miktarının % 20 rakamı, bu ücretlere lira ve kuruş olarak eklenir. Ancak bir köyde birden fazla köy korucusu olursa bunların aylıklarına bu ek yapılmaz.

Mahalle ve köylerin nüfusu, genel nüfus sayımındaki miktardır. Yeni teşkil edilen mahalle ve köylerin nüfusu, mahallin nüfus idaresince hane başına kayıtlı olan isim listesine göre tespit olunur,

MADDE 2. — Devlet memurları aylığında, artacak her katsayısına karşılık, birinci maddedeki ücretler (% 10) oranında yükselir.

Aylık ücretlerden hiçbir kesinti yapılamaz.

MADDE 3. — Muhtar ve köy korucularından isteyenler, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 86 ncı maddesindeki topluluk sigortası hükmünden yararlanabilirler. Müracaatları halinde, aylık ücretlerinden bu kanun hükmüne göre sigorta primi kesilir.

Aynı Kanunun 85 nci maddesindeki isteğe bağlı sigortalılık süresi bunlar için (4) yıldır. Görevleri sona erenler, isterlerse prim ödemeye devam ederek sigortalılıklarını sürdürebilirler.

MADDE 4. — 5441 sayılı Kanunun 21 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 21. — 20 nci maddeye göre iş sahiplerinden alınacak harçlardan muhtarlara ücret ödenmez. Bu harçlardan sadece muhtarlık işlerinin tedviri için gerekli kira, ısıtma, aydınlatma, hademe ve kâtip ücreti gibi masraflar karşılır. Harçtan arta kalan paralar her malî yıl sonunda mahallin özel idaresine irat kaydolunur.

Muhtarlığın gelir ve giderleri mahallin özel idaresi tarafından denetlenir,

MADDE 5. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Artvin Milletvekili Ekrem Şadi Erdem ve 16 Arkadaşının, Köy ve Mahalle Muhtarları ile Köy Bekçilerine Aylık Bağlanması ve Sosyal Güvenlik Haklarının Sağlanması Hakkında Yasa Önerisi (2/513)

Millet Meclisi Başkanlığına

Köy ve Mahalle Muhtarları ile Köy Bekçilerine Aylık Bağlanmasına ilişkin Yasa önerimizi gerekçesiyle birlikte sunuyoruz.

Gerekli işlemin yapılmasını arz ve rica ederiz.

Saygılarımızla.

Artvin Milletvekili
Ekrem Şadi Erdem

Muş Milletvekili
Tekin İleri Dikmen

Muğla Milletvekili
Ali Döğeri

Kars Milletvekili
Kemal Okyay

İstanbul Senatörü
Solmaz Belül

Burdur Milletvekili
Ali Sanlı

Adana Milletvekili
H. Bilen Tümer

Elâzığ Senatörü
Hasan İldan

İzmir Milletvekili
Süleyman Genç

Gaziantep Milletvekili
İbrahim Hortoğlu

Elâzığ Milletvekili
Atilla Atılâ

Çanakkale Milletvekili
O. Orhan Çaneri

Adana Milletvekili
Osman Çıtırık

Ankara Milletvekili
Osman Ceran

Nevşehir Milletvekili
M. Zeki Tekiner

Kars Milletvekili
Doğan Araslı

Bolu Milletvekili
Abdi Özkök

GEREKÇE

Köy muhtarı köyde devleti temsil eder. 442 sayılı Yasanın 10 ncu maddesi muhtarları Devlet memuru olarak kabul etmiştir. Köy Kanunu köylünün yapacağı mecburî ve ihtiyarî işleri kabarık bir liste halinde sıralamıştır. Bu işlerin gerçekleştirilebilmesi büyük çapta köy muhtarının çabasına bağlıdır.

Köy muhtarının yönetsel görevleri yanında köydeki küçük anlaşmazlıklar konusunda yargısal ve pek çok kamusal görevleri vardır.

Köy muhtarlarının yüklü sayılacak görev ve sorumluluklarına karşılık köylüden aldıkları ücret pek azdır. Günün koşullarında köy bütçesini gerçekleştirmek ve emeğinin karşılığını almak olanaksızdır.

Devlet ve köy işlerinin yürütülmesinde köy bekçileri köy muhtarlarının yardımcılarıdır. Görevi gereği zamanının önemli bir bölümünü köy hizmetlerine harcar. Köy bekçilerinin emekleri karşılığını ödemek köy geleneğinde muhtardan da önce gelir.

Muhtar ve bekçilerin görevleri niteliği ve bu görevleri yürütenlerin ücretlerinin köylüce ödenememesi bu kişilere Devlet bütçesinden maaş bağlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu, 1969 ve 1973 seçim bildirgelerinde köylümüze verilen sözün de gereğidir.

Türkiye'de 36 800 köy ve 8 000 mahalle bulunduğuna göre yıllık toplam yük 900 milyon TL. tutar.

Bu kişilerin Sosyal Sigortalar mevzuatına uygun olarak sosyal güvenliğe kavuşturulması en uygun ve en pratik olanıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

1. — Muhtar ve bekçilere ödenecek maaşları İçişleri Bakanlığı Bütçesine konacak bir ödenekten karşılanır.

Muhtarlara verilecek maaşın tabanı personel yasasındaki taban ücrete denk tutulmuştur. Lise ve daha yüksek öğrenim görmüş olanlara tabanın bir üst derecesinden 14 ncu dereceden maaş verilmesi zorunlu görülmüştür.

Köy bekçilerine 15 nci derecenin (muhtarın) yarısı nispetinde ödeme uygun görülmüştür. Bunların dereceye bağlanması katsayı esasına ve yükselmelerin birlikte yapılmasına yarayacaktır.

2. — Yeniden seçilen muhtarlar 4 yılda bir derece terfiine hak kazanacaktır. Takdirini köylüsünden almış olanlar terfi etmiş olacak.

3. — Muhtar ve bekçiler yönetim kurullarında veya memurluk şeklinde köydeki herhangi bir kooperatifte görev verildiği takdirde bundan ayrıca ücret alamayacak. Köylerdeki kooperatiflerin gelişmesine yardımcı olacaklar.

4. — Muhtar ve bekçiler sosyal güvenlik (emeklilik, yaşlılık ve malullük hallerinde) bakımından Sosyal Sigortalar mevzuatına göre bu kuruma bağlanır. Sağlık ve Sosyal Güvenlik hakları kurumca sağlanır.

5. — Eskiden muhtarlık yapmış olanlara 2 yıl içinde borçlanma hakkı sağlanmaktadır. Muhtarlıktan ayrılan ve düşenler dilerlerse primlerini ödemek suretiyle sigortalılıklarını sürdürebilir.

6. — Bu Yasanın 1976 yılı başından itibaren uygulanması mağduriyetleri önlemesi bakımından zorunludur. Daha öne alınması daha iyi olur.

7. — Bu Yasa Bakanlar Kurulu tarafından yürütülür.

ARTVIN MİLLETVEKİLİ EKREM ŞADİ ERDEM VE 16 ARAKADAŞININ TEKLİFİ

Köy ve Mahalle Muhtarları ile Köy Bekçilerine Aylık Bağlanması ve Sosyal Güvenlik Haklarının Sağlanması Hakkında Yasa Önerisi

MADDE 1. — Köy ve mahalle muhtarları ile köy bekçilerine genel bütçeden aylık bağlanır. Muhtarlara verilecek aylık maaş, Devlet Personel Yasasındaki genel hizmetlere ait 15 nci derecenin birinci kademesindeki maaş denk olur.

Lise ve daha üst öğrenim görmüş bulunanlara 14 ncü derecenin birinci kademesi karşılığı ödenir.

Köy bekçilerine ise Personel Yasasının 15 nci derecesinin birinci kademesinin yarısı tutarında maaş bağlanır.

MADDE 2. — Muhtarların derece ilerlemesi 4 yılda bir seçimden seçime yapılır.

MADDE 3. — Muhtarlar ve bekçiler, köy kooperatiflerindeki görevlerinden dolayı ayrıca ücret alamazlar.

MADDE 4. — Muhtar ve bekçiler sosyal güvenlik bakımından Sosyal Sigortalara bağlanır. Bircümle sağlık hizmetleri Kurumca karşılanır.

MADDE 5. — Dileyen geçmiş muhtarlık hizmetlerini saydırmak için 2 yıl içinde borçlanma işlemlerini tamamlar.

Muhtarlıktan düşenlerden dileyen sigortalılığını sürdürebilir.

MADDE 6. — Bu Yasa 1.1.1976 tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu Yasayı Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : i/438, 2/28, 58, 207, 303, 379, 472, 513

Karar No. : 15

25 . 5 . 1976

Yüksek Başkanlığa

«18 . 3 . 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı», «İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, köy muhtarları, köy kâtipleri ve köy korucularına Devletçe aylık bağlanması hakkında kanun teklifi», «Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, köy ve mahalle muhtarlarına aylık verilmesi, emeklilik, sağlık ve sosyal güvenlik haklarının tanınması hakkında kanun teklifi», Isparta Milletvekili Süleyman Demirel ve 4 arkadaşının, şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanun ile 442 sayılı Köy Kanununa bazı maddelerin ve fıkraların eklenmesi ile bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi», «İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, mahalle ve köy muhtarlarının Bağ - Kur kapsamına alınması için yasa önerisi», «Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin, 442 sayılı Köy Kanununun 2491 sayılı Kanunla değiştirilen 19 ncu maddesinin birinci fıkrasının yürürlükten kaldırılmasına ve bu Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi», «C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mahalle ve köy muhtarları ile köy korucularına aylık, ücret ödenmesi hakkında kanun teklifi» ve

«Artvin Milletvekili Ekrem Şadi Erdem ve 16 arkadaşının, köy ve mahalle muhtarları ile köy bekçilerine aylık bağlanması ve sosyal güvenlik haklarının sağlanması hakkında yasa önerisi» teklif sahipleri ve ilgili bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan uzun tetkik ve müzakereler neticesinde; köy ve mahalle muhtarlarına aylık bağlanması maksadına matuf olarak hazırlanmış bulunan tasarı ve teklifler, prensip itibarıyla Komisyonumuzca da dikkate alınmış ve aynı mahiyette olmaları sebebiyle tevhidten görüşülmeleri ve tatbikatta muhtemel güçlükleri önlemek ve herhangi bir ihtilâta mahal bırakmamak mülâhazasıyla de yeni bir metin hazırlanması uygun görülmüştür.

Metnin hazırlanmasında; umumiyet prensibinin icabı olarak, «Köy muhtarlarıyla birlikte mahalle muhtarlarına da aylık bağlanması ve bağlanacak aylık miktarı nispetlerinin tespitinde de muhtarlar arasında ücret bakımından farklılık yaratmamak düşüncesiyle, köy ve mahallelerin büyüklüğü veya küçüklüğü gibi kıstaslar Komisyonumuzca nazarı itibara alınmamıştır.

Kanunun, tedvin maksadını ihtiva edecek şekilde, kanun başlığı yeniden tanzim olunmuştur.

Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek aylıkların tespitinde farklı neticelere gidilmesi ihtimalini önlemek için 1 nci madde, salma dışındaki köy gelirleri müsaıt olduğu takdirde köy muhtarlarına, köy ihtiyar meclisi kararıyla köy bütçesinden de aylık ödenek verilebileceğine dair 2 nci madde, ikinci maddeye mütenazır olarak da, aldıkları aylık harç tahsilâtının % 25'nin mahalle muhtarlarına prim olarak verilebilmesini teminen 3 nci madde, köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödenek karşılığı olarak her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine gerekli tahsisatın konulacağına ve tevzi şekline dair de 4 nci madde, verilecek aylık sebebiyle emekli aylığı alan muhtarların emekli aylıklarının kesilmemesi hakkında 5 nci madde, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuyla ilişkileri olmadığı halde muhtar seçilmiş bulunanların 1479 sayılı Kanunun şümülüne alınmalarını ve primleri ödemeleri halinde de, muhtarlardan ayrıldıkları takdirde de Bağ - Kur'la ilişkilerinin devamını temin mülâhazasıyla 6 ncı madde, köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin ödeme şeklini tespit için İçişleri ve Maliye bakanlıkları tarafından müştereken bir yönetmelik düzenlenmesine dair 7 nci madde, geçmişteki hizmetlerini borçlanmak suretiyle değerlendirebileceklerine dair 8 nci madde, yürürlük ve yürütme maddeleri olarak da 9 ve 10 ncu maddeler tanzim edilmek suretiyle kabul olunmuştur.

Mevzuun lüzum ve ehemmiyeti nazarı itibara alınarak öncelikle görüşülmesi temennisiyle, Plan Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı ve

Bu Rapor Sözcüsü

İçel

Hikmet Baloğlu

Adana

Ahmet Topaloğlu

Eskişehir

Niyazi Onal

Kayseri

Hayrettin Nakiboğlu

(İmzada bulunamadı)

Manisa

Ahmet Balkan

Nevşehir

Ragıp Üner

Kâtip

Ağrı

Kerem Şahin

Bursa

Ali Elverdi

İstanbul

M. Kâzım Özeke

Kırşehir

Memduh Erdemir

Manisa

Necmi Özgür

Tokat

Ali Kurt

Adana

Hasan Cerit

(İmzada bulunamadı)

Denizli

Hasan Korkmazcan

(İmzada bulunamadı)

İzmir

Remzi Özen

(İmzada bulunamadı)

Konya

İsmet Büyükyaylacı

Mardin

Nurettin Yılmaz

(İmzada bulunamadı)

Trabzon

Ömer Çakıroğlu

Bütçe Plan Komisyonu Raporu.

Millet Meclisi

Bütçe Plan Komisyonu

10.6.1976

Esas No. : 1/438, 2/28, 58,

207,303,379,472,513

Karar No. : 136

Millet Meclisi Başkanlığına

Komisyonumuza havale buyrulan «18.3.1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine fıkralar eklenmesine dair Kanun tasarısı; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Köy muhtarları, Köy kâtipleri ve Köy korucularına Devletçe aylık bağlanması hakkında Kanun teklifi; Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, Köy ve Mahalle muhtarlarına aylık verilmesi, emeklilik, Sağlık ve Sosyal Güvenlik haklarının tanınması hakkında Kanun teklifi; Isparta Milletvekili Süleyman Demirel ve 4 arkadaşının, şehir ve hasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanun ile 442 sayılı Köy Kanununa bazı maddelerin ve fıkraların eklenmesi ile, bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun teklifi; İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, mahalle ve köy muhtarlarının Bağ - Kur kapsamına alınması için yasa önerisi; Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin, 442 sayılı Köy Kanununun 2491 sayılı Kanunla değiştirilen 19 ncu maddesinin birinci fıkrasının Yürürlükten kaldırılmasına ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair Kanun teklifi; C. Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mahalle ve köy muhtarlarına aylık ücret ödenmesi hakkında Kanun teklifi; Artvin Milletvekili Ekrem Şadi Erdem ve 16 arkadaşının, köy ve mahalle muhtarları ile köy bekçilerine aylık bağlanması ve sosyal güvenlik haklarının sağlanması hakkında Yasa önerisi» ve İçişleri Komisyonu Raporu, İçişleri ve Maliye Bakanlıkları temsilcilerinin de hazır bulunduğu oturumda incelendi, görüşüldü :

Ancak, Komisyonumuzda Tasarı esas alınarak görüşmelere devam edilmesi kararlaştırıldı.

Tasarıda münhasıran köy muhtarları için ve 442 sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine fıkralar ilavesi suretiyle, muhtarlık ödeneği verilmesi esas alınmış olduğu halde, Komisyonumuzca mahalle muhtarlarından pek çoğunun da aynı durumda olmaları ve buna dair muhtelif teklifler bulunduğu ve İçişleri Komisyonunca kabul edildiği dikkate alınarak, istisnasız bütün muhtarlara ödenek verilmesi kabul edilmiştir.

Böyle olunca Kanunun sadece 442 sayılı Köy Kanununda değişiklik yapılması ile halledilmeyeceği ve 4541 sayılı, şehir ve hasabalar mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair kanunda da değişiklik yapılması gerekeceği düşüncesiyle, tasarı bu iki maksadı temin etmek üzere değiştirilmiş, keza başlığı da buna uygun hale getirilmiştir.

Komisyonumuzca tasarının 1 nci maddesi, köy muhtarlarına muhtarlık ödeneği verilmesini tanzim edecek şekilde sokulmuş; ayda 500 ve 800 lira yerine zamanla değerini ve geçerliğini kaybetmeyecek bir gösterge ve katsayı sistemi getirilmiştir.

Buna göre köy muhtarlarına 500 nüfusa kadar olan köylerde 60, daha fazla nüfuslu köylerde 90 göstergenin her yıl Bütçe Kanununda tespit edilecek katsayı ile çarpımından bulunacak miktardan az olmak üzere muhtarlık ödeneği ödenecektir.

Bu ödeme her yıl İçişleri Bakanlığı Bütçesine konacak ödeneğin köy bütçelerine aktarılması suretiyle yapılacaktır.

Mahalle muhtarları için 90 gösterge üzerinden ödenek kabul edilmiş ve bu husus 2 nci madde halinde düzenlenmiştir. Bu ödeme de İçişleri Bakanlığı Bütçesine konacak ödeneğin İl Özel İdarelerine aktarılması suretiyle yapılacaktır. Şehir ve kasaba muhtarlarının hizmet karşılığı tahsil edecekleri harçlar için harç pulu kullanmaları ve bu tahsilâtların % 25'inin kendilerine ödenmesi uygun bulunmuş, dosyada mevcut muhtelif kanun tekliflerinden, İçişleri Komisyonunca kabul edilen metinden bu husus Komisyonumuzca hazırlanan metne alınmıştır.

Köy ve mahalle muhtarlarının her hangi bir sosyal güvenlik kurumundan almakta oldukları aylıkların muhtarlık ödeneği dolayısıyla kesilmemesini temin maksadı ile 3 ncu madde tanzim edilmiştir.

Keza muhtarların bir sosyal güvenlik kurumuna bağlanmalarına dair tekliflerle İçişleri Komisyonu metnindeki hükümler muvacehesinde, bunların evvelce geçmiş muhtarlık hizmetlerinin değerlendirilmesi için 4 ve 5 nci maddeler düzenlenmiştir.

Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin tediyesi, harç tahsilâtlarına ve bundan ödenecek primin tediye usulleri 6 ncı madde olarak düzenlenmiştir.

7 nci maddede gerek 442 Sayılı Köy Kanununun gerekse 4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline dair Kanunun bu Kanuna aykırı düşecek hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Tasarının 2 nci maddesi 8 ve 3 ncü maddesi 9 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Muhtarların daha verimli hizmet görebilmelerini temin maksadı ile hazırlanan kanun tasarısının muhtar seçimlerinden mümkün olduğu kadar çok önce kanunlaşmasında büyük faydalar ve zaruret vardır. Bu itibarla tasarının öncelikle görüşülmesine karar verilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Aydın
İsmet Sezgin

Gümüşhane
Turgut Yücel

Aydın
M. Şükrü Koç
İmzada bulunamadı

Bursa
Hüseyin S. Sungur

Eskişehir
M. İsmet Anı

İstanbul
Engin Ünsal
İmzada bulunamadı

İstanbul
Metin Tüzün
İmzada bulunamadı

İzmir
Yücel Dirik

İzmir
Süleyman Genç
İmzada bulunamadı

İzmir
Yetersizdir - Muhalifim
Coşkun Karagözoğlu

Kars
Kemal Okyay
İmzada bulunamadı

Kayseri
Muhalifim
Cemal Cebeci

Kocaeli
Sedat Akay

Kütahya
İlhan Ersoy

Kütahya
Mehmet Ersoy

Malatya
Ahmet Karaaslan

Manisa
İtirazi kayıtlı
Gündüz Sevilgen

Manisa
Süleyman Tuncel

Niğde
Haydar Özalp

Samsun
İlyas Kılıç
İmzada bulunamadı

Tokat
Hüseyin Abbas

Zonguldak
Sebatî Ataman

İtiraz Kaydı :

Mahalle muhtarlarına ödenek verilmesi ile ilgili 2 nci madde ile; muhtarların bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı alanların aylıklarının kesilmesi ile ilgili 3 ncü maddeye;

- Hükümetin sevkettiği tasarının esprisine aykırı olduğundan,
- Mahalle muhtarları ile köy muhtarlarının aynı şekilde mütalaa edilmesinden Dolayı muhalifim.

Manisa Milletvekili
M. Gündüz Sevilgen

Hükümetin Teklifi

18 . 3 . 1924 Tarihli Ve 442 Sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 18 . 3 . 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununun 10 ncu maddesine aşağıdaki fıkralar ilâve olunmuştur.

«Köy muhtarlarına 19 ncu maddede göre köy derneğince takdir edilecek ücretten ayrı olarak karşılığı genel bütçeden sağlanmak üzere muhtarlık ödeneği verilir.

Muhtarlık ödeneği nüfusu 500'e kadar olan köylerde ayda 500 lira nüfusu 500'den fazla olan köylerde ayda 800 Hradır.

Muhtarlık ödeneği her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine konan ödenekten köy bütçelerine aktarılacak paralardan ödenir.

İçişleri Bakanlığının bütçesine konan ödeneğin köy bütçelerine aktarılması ve muhtarlara ödenmesi esas ve usulleri İçişleri ve Maliye bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle tespit edilir.

İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin

Köy ve Mahalle Muhtarlarına Ödenek Verilmesi ve Muhtarların 1479 Sayılı (Bağ - Kur) Kanunu Kapsamına Alınmasına Dair Kanun

MADDE 1. — Köy ve mahalle muhtarlarına, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 43 ncu maddesine ekli 1 numaralı cetvelde gösterilen gösterge tablosundaki en alt derecenin ilk kademesi göstergesinin Bütçe Kanunu ile kabul edilen katsayı ile çarpılması sonucu bulunacak miktarda aylık ödenek verilir.

MADDE 2. — Köy muhtarlarına, salma hariç köy gelirlerinin ve ortak mallar gelirlerinin yeterli ölçüsünde, Devletçe verilecek ödenek miktarını aşmamak şartıyla, ihtiyar heyeti kararıyla köy bütçesinden de aylık ödenek verilir.

Bütçe Plan Komisyonunun Kabul Ettiği Metin

Köy ve Mahalle Muhtarlarına Muhtarlık Ödeneği Verilmesine ve Bunların 1479 Sayılı (Bağ - Kur) Kanunu Kapsamına Alınmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Köy muhtarlarına 18 . 3 . 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanununun 19 ncu maddesine göre köy derneğince muhtarlık ödeneği olarak takdir edilecek ücret; nüfusu 500'e kadar olan köylerde, ayda 60 göstergenin her sene Bütçe Kanunu ile tespit edilecek katsayının çarpımından; nüfusu 500'den fazla olan köylerde ayda, 90 göstergenin her yıl Bütçe Kanununda tespit edilecek katsayının çarpımı ile bulunacak miktardan az olamaz.

Bu asgarî ödeneğin karşılığı her yıl İçişleri Bakanlığının bütçesine konularak köy bütçelerine aktarılacak paralardan sağlanır.

MADDE 2. — Şehir ve kasaba mahalle muhtarlarına, karşılığı İçişleri Bakanlığının bütçesinden, il özel idareleri bütçelerine aktarılacak ödenekten sağlanmak suretiyle ayda; 90 göstergenin her yıl Bütçe Kanununda tespit edilecek katsayının çarpımı ile bulunacak miktar üzerinden muhtarlık ödeneği verilir.

Şehir ve kasaba mahalle muhtarları 15 . 4 . 1944 tarihli ve 4541 sayılı Kanuna göre ve harç pulu karşılığında tahsil edecekleri harçları mal sandıklarına yatırılırlar ve bunun % 25'i kendilerine prim olarak ödenir.

Hükümetin Teklifi

İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin

MADDE 3. — Mahalle muhtarlarına, aldıkları aylık harç tahsilâtının % 25'i prim olarak ödenir.

MADDE 4. — Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödenek her yıl İçişleri Bakanlığı bütçesine konularak, adı geçen bakanlık tarafından köy ve mahalle muhtarlarına ödenmek üzere il Özel idarelerine gönderilir.

MADDE 5. — Köy ve mahalle muhtarlarından bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı almakta bulunanların bu aylıkları kesilmez.

MADDE 6. — Köy ve mahalle muhtarlarından bir sosyal güvenlik kurumuyla ilgili olmayanlar 1479 sayılı (Bağ - Kur) Kanunu kapsamına alınmıştır. Bunlardan yeniden bu görevlere seçilmeyenler veya ayrılanlar kanunî primlerini ödemeye devam ettikleri sürece Bağ - Kur'la ilişkileri devam eder.

Bütçe Plan Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin

MADDE 3. — Köy ve mahalle muhtarlarından bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı almakta bulunanların bu aylıkları muhtarlık ödeneği ve harçlardan alacakları prim dolayısıyla kesilmez.

MADDE 4. — Köy ve mahalle muhtarlarından bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmayanlar 1479 sayılı Bağ - Kur Kanunu kapsamına alınmıştır.

Bunlardan yeniden bu görevlere seçilmeyenler veya ayrılanların Bağ - Kur'la ilişkileri, kanunî primlerini ödedikleri sürece devam eder.

MADDE 5. — Köy ve mahalle muhtarlarının bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki muhtarlık hizmetleri, istekleri halinde 1479 sayılı Bağ - Kur Kanunu hükümlerine göre borçlandırılmak suretiyle değerlendirilir.

Bu hizmetlerin Bağ - Kur'ca değerlendirilebilmesi için halen muhtar bulunanların bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren; sonradan seçileceklerin seçim tarihinden itibaren bir yıl içinde Bağ - Kur'a başvurmaları gerekir.

Hükümetin Teklifi

İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin

MADDE 7. — Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin özel idare ve köy bütçelerine aktarılması köy ve mahalle muhtarlarına ödenmesinin esas ve usulleri; mahalle muhtarlarının harç tahsilâtının tespiti, bu tahsilâttan % 25'inin kendilerine prim olarak verilme usulü, İçişleri ve Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikle tespit olunur.

MADDE 8. — Köy ve mahalle muhtarlarının kanunun yayımından önce bu kanun kapsamına giren görevlerde geçirdikleri ve bir sosyal güvenlik kurumuna borçlanıp değerlendirilmemiş bulunan hizmetleri 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu hükümlerine göre borçlandırılmak suretiyle değerlendirilir.

MADDE 9. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Bütçe Plan Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin

MADDE 6. — Köy ve mahalle muhtarlarına verilecek ödeneğin özel idare ve köy bütçelerine aktarılması köy ve mahalle muhtarlarına ödenmesinin esas ve usulleri; mahalle muhtarlarının harç tahsilâtının tespiti, bu tahsilâttan % 25'inin kendilerine prim olarak verilme usulü, İçişleri ve Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyecekleri yönetmelikle tespit olunur.

MADDE 7. — 18 . 3 . 1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ile, 15 . 4 . 1944 tarihli ve 4541 sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline dair Kanunun bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 8. — Tasarımın 2 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin Teklifi

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği
Metin

MADDE 10. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Bütçe Plan Komisyonunun Kabul
Ettiği Metin

MADDE 9. — Tasarının 3 nci maddesi 9 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

28 . 4 . 1976

Başbakan
S. Demirel

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
Prof. Dr. N. Erbakan

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
Prof. Dr. T. Feyzioğlu

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
A. Türkeş

Devlet Bakanı
S. Öztürk

Devlet Bakanı V.
O. Asiltürk

Devlet Bakanı
M. K. Erkovan

Devlet Bakanı
G. Karaca

Adalet Bakanı
İ. Müftüoğlu

Millî Savunma Bakanı
F. Melen

İçişleri Bakanı
O. Asiltürk

Dışişleri Bakanı V.
S. Öztürk

Maliye Bakanı V.
N. Mentеше

Millî Eğitim Bakanı
A. N. Erdem

Bayındırlık Bakanı
F. Adak

Ticaret Bakanı V.
G. Karaca

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
Dr. K. Demir

Güm. ve Tekel Bakanı
O. Öztürk

Gıda - Tar. ve Hay. Bakanı
Prof. K. Özal

Ulaştırma Bakanı
N. Mentеше

Çalışma Bakanı
A. T. Paksoy

Sanayi ve Tek. Bakanı
A. Doğru

En. ve Tab. Kay. Bakanı
S. Kılıç

Turizm ve Tan. Bakanı
L. Tokoğlu

İmar ve İskân Bakanı
N. Ok

Köy İşleri Bakanı
V. Poyraz

Orman Bakanı
T. Kapanlı

Genç. ve Spor Bakanı
A. Ş. Erek

Kültür Bakanı
R. Danışman

Sosyal Güvenlik Bakanı
A. M. Ablum